

Leergang Zuid-Holland

TAAIE THEMA'S EN DUIVELSE DILEMMA'S

Samen verdiepen in de vraagstukken die er voor
Zuid-Holland de komende jaren zeer toe doen!

1

Leergang

Zuid-Holland staat voor grote uitdagingen: het handen en voeten geven aan de duurzaamheids-transitie, een impuls geven aan economische groei en bloei, investeren in een leefbare woon-omgeving voor jong en oud, het vormgeven van een inclusieve samenleving. En dit is slechts een greep uit alle vraagstukken die aandacht vragen.

We slaan daarom in de leergang “Taaie Thema’s & Duivelse Dilemma’s in Zuid-Holland” de handen ineen. Een programmaraad met leden uit het publieke en private domein heeft een aansprekend en relevant programma samengesteld, gericht op de beste mensen die Zuid-Hollandse overheden tot hun beschikking hebben. De selecte groep deelnemers doorloopt het programma om tot inspiratie en verdieping te komen.

De Programmaraad is er namelijk van overtuigd dat de ambities, opgaven en uitdagingen in Zuid-Holland in toenemende mate een regionaal karakter hebben. Brede maatschappelijke samenwerking is daarom belangrijk. Niet alleen binnen de overheid, sectoraal of tussen gelijkgestemden, maar ook breed tussen alle betrokken actoren. Het vraagstuk bepaalt immers wie een bijdrage aan de oplossing kan bieden.

Samenwerking vraagt om het realiseren van maatschappelijke meerwaarde, natuurlijk om adequate governance, maar ook op relationeel niveau elkaar kennen en begrijpen. Het vraagt ook om verdieping van vraagstukken, zonder direct een standpunt in te hoeven nemen of een beslissing te hoeven nemen.

Daarnaast vraagt het om creativiteit, innovatie en vaak om het verlaten van je eigen comfortzone. Elkaar ontmoeten, nieuwe werelden ervaren, kennis verrijken en het samen zoeken naar oplossingsrichtingen van complexe vraagstukken.

In deze leergang gaat het er om dat we samen -geïnspireerd door top-inleiders- zoeken naar oplossingen, het ontwerpen van nieuwe structuren, en het creëren van nieuwe werkwijzen en omgangsvormen die morgen soelaas brengen. Dit doen we op een vernieuwende en creatieve wijze.

1.1 Doel: geïnspireerd en schurend zicht krijgen op nieuwe perspectieven

Bij de overheid, maar ook bij koepelorganisaties, ondernemers en adviesbureaus is veel relevante kennis en ervaring aanwezig. Het doel van deze leergang is deze kennis op een inspirerende en vernieuwende wijze te delen én de deelnemers te voorzien van nieuwe inzichten. Inzichten vanuit het perspectief vanuit de vertrouwde bestuurlijke of de wetenschappelijke hoek. Maar de leergang biedt ook perspectieven die minder bekend zijn zoals die van jonge ondernemers, de sport en de kunst. Daarnaast biedt het confronteren van beelden en oplossingen vanuit verschillende perspectieven altijd inspiratie. De Leergang kiest daarom niet alleen voor sprekers uit verschillende hoeken, maar ook voor verschillende deelnemersgroepen: de vertrouwde gezichten, het aanstormend talent en de frisse nieuwelingen.

1.2 Over de setting: verdieping in een passende omgeving

Tijdens de leergang Zuid-Holland staan ontmoeten, het ontdekken van nieuwe feiten, inzichten en methodes en het samen leren centraal. Er wordt niets besloten en er is geen bespreekagenda of stukkenstroom. Het gaat om verdieping en vrije gedachtenwisseling. Juist ook tussen politici, bestuurders en ambtenaren. De modules zijn telkens een mix van luisteren en zelf in allerlei werkvormen actief aan de slag gaan. Er wordt gestreefd naar locaties die inspirerend zijn en passen bij de thematiek van modules.

1.3 Doelgroep: gemeenten, provincie en koepelorganisaties in drie groepen

De doelgroep bestaat uit de volgende drie 'groepen', allen werkend bij gemeenten, provincie, waterschappen, veiligheidsregio's of publieke (regionale) samenwerkings- en/of uitvoeringsorganisaties binnen de grenzen van de provincie Zuid-Holland:

- **Vertrouwde gezichten:** Volksvertegenwoordigers, bestuurders en top-ambtenaren (directieniveau of senior beleidsambtenaren).
- **Bruisende talenten:** De beste en meest veelbelovende jonge werknemers tot en met 35 jaar uit de genoemde organisaties.
- **Frisse nieuwelingen:** in 2018 of 2019 begonnen volksvertegenwoordigers, bestuurders of top-ambtenaren, die nog fris en soms vol verbazing ervaren hoe dingen gaan.

Twijfel je of je bij de doelgroep behoort? Neem dan gerust contact op met de organisatie: info@leergangzuidholland.nl

1.4 Inschrijvingen gaan als volgt:

- De leergang Zuid-Holland heeft een exclusief karakter. Dat wordt al zichtbaar in de samenstelling van de Programmaraad en straks ook in de deelnemers. De Leergang is bedoeld voor gemotiveerde en getalenteerde deelnemers. We richten ons op de top van de Zuid-Hollandse overheidsorganisaties. Om zo het maximale effect van de ontmoeting en het gezamenlijk denken te bereiken. Vanwege dat effect is het aantal beschikbare plekken per doelgroep ook gemaximeerd. En wil de programmaraad ook borgen dat de samenstelling van de groepen in balans is. Voor de Vertrouwde gezichten hebben we 50 plaatsen, voor de bruisende talenten en de frisse nieuwelingen ieder 35.
- Gemeenten, de provincie, de waterschappen en de bestuurlijke koepelorganisaties schrijven deelnemers in voor de leergang van 6 modules. De programmaraad waakt voor een enigszins gebalanceerde samenstelling van de deelnemersgroepen. Dat kan aanleiding zijn om bijvoorbeeld naar motivatie van potentiële deelnemers te kijken.
- Een inschrijving is persoonlijk. Een deelnemer doet alle zes de modules mee. Kan hij of zij onverhoopt een keer niet dan is het mogelijk én wenselijk een vervanger te sturen. Hieraan zijn geen extra kosten verbonden.

De leergang richt zich op deelnemers uit de gehele provincie Zuid-Holland. Dit zodat er breed kan worden gekeken naar vraagstukken en juist de diversiteit van Zuid-Holland kan worden meegenomen. Ook kan over de huidige grenzen van bestaande samenwerkingsverbanden heen worden gekeken.

De thema's zijn zo gekozen (waarover hieronder meer) dat ze provincie-breed aansprekend en relevant zijn. Locaties bevinden zich gespreid over de hele provincie.

De drie doelgroepen draaien vier van de zes modules los van elkaar. De derde en de laatste module is volledig gezamenlijk. De afzonderlijke modules bieden allen voldoende ruimte voor ontplooiing in de leergang.

De 'vertrouwde gezichten' zullen voornamelijk verdiepend en kritisch naar dilemma's en vraagstukken kijken. Bij hen gaat het om 'vraagverdieping'. En natuurlijk is het bedenken van oplossingen niet verboden.

De 'frisse nieuwelingen' en 'bruisende talenten' zullen zoeken naar vernieuwende doorbraken door juist 'out of the box' te denken om daarmee doorbraken te creëren.

De gezamenlijke modules draaien om reflectie op en confrontatie met ideeën en perspectieven die uit de voorgaande modules in de verschillende groepen zijn opgekomen. Daarbij wordt ook aan deze gezamenlijke modules een inhoudelijk thema gekoppeld.

De modules vinden voor vertrouwde gezichten en frisse nieuwelingen plaats op donderdagavond van 17:00 - 22:00 uur incl. diner. Ze zullen op dezelfde locatie een gescheiden programma draaien. Voor bruisend talent vinden de modules op vrijdagochtend plaats van 09:00-13:00 uur, incl. lunch. De gezamenlijke modules vinden op donderdagavond van 17:00 - 22:00 uur plaats.

MODULE 1	• Vertrouwde gezichten/ frisse nieuwelingen	Donderdag 23/5*	17-22 uur
	• Bruisend talent	Vrijdag 24/5	09-13 uur
MODULE 2	• Vertrouwde gezichten/ frisse nieuwelingen	Donderdag 13/6	17-22 uur
	• Bruisend talent	Vrijdag 14/6	09-13 uur
MODULE 3	• Gezamenlijk	Donderdag 11/7	17-22 uur
MODULE 4	• Vertrouwde gezichten/ frisse nieuwelingen	Donderdag 26/9	17-22 uur
	• Bruisend talent	Vrijdag 27/9	09-13 uur
MODULE 5	• Vertrouwde gezichten/ frisse nieuwelingen	Donderdag 24/10	17-22 uur
	• Bruisend talent	Vrijdag 25/10	09-13 uur
MODULE 6	• Gezamenlijk	Donderdag 21/11	17-22 uur

* Verkiezingsdag EP. Met uiteraard aandacht voor actualiteit in het programma

2

Zes modules over inhoudelijke thema's, waarvan twee confrontaties tussen vertrouwde gezichten, frisse nieuwelingen en bruisend talent

Het programma bestaat uit vier inhoudelijke sessies voor de drie gescheiden deelnemersgroepen. De drie deelnemersgroepen behandelen dus modules 1,2,4 en 5 los van elkaar en allen met een eigen invalshoek. In de derde en zesde module komen de groepen samen en wordt de confrontatie en verbinding tussen de groepen gezocht.

De thema's voor de sessies zijn:

2.1 BEWEEGRUIMTE: de druk op ruimte groeit, hoe blijft er plek voor alle 'functies' en gebruikers?

In sterk verstedelijkte regio's door de hele wereld zie je dezelfde problematiek, zeker als de steden (blijven) groeien: verstoppingen op de weg en het spoor, beperkte ruimte voor groei van bedrijven, oorspronkelijke woonvormen die niet meer te realiseren zijn en groen dat vaak het kind van de rekening is. In Zuid-Holland (an sich al een sterk verstedelijkt gebied) speelt dit vraagstuk in sterke mate: biedt de provincie eigenlijk wel voldoende ruimte voor alle toekomstige behoeften op het beperkte aantal m² dat Zuid-Holland beslaat? In deze module verkennen we dit vraagstuk. We doen dat met de komst van de Omgevingswet als contextfactor: de manier waarop we plannen maken en tot besluiten komen over de ruimtelijke inrichting gaat de komende jaren namelijk ook nog eens danig op de schop.

De omgeving lijkt vol en dit vraagt om andere (innovatieve?) manieren van vervoeren, recreëren, wonen en werken. Zijn bijv. verticale oplossingen, urban farming en ondergrondse mobiliteit échte oplossingen? Hoe combineren we people, planet en profit op een goede manier? En wie bepaalt eigenlijk hoe die laatste kostbare ruimte mag worden ingevuld? Een prikkelende module over de toekomst van ruimte.

We laten ons inspireren door:

Prof. Dr. F. Klijn – Professor in adaptive delta planning

Robbert Jan van der Veen – Founder and lead-designer plein06 Urban Landscapes, coordinator Leiden-Delft-Erasmus Cities Hub

De module vindt plaats in Hart van Zuid te Rotterdam

2.2 DE ARBEIDSMARKT: het overbruggen van het gat tussen aanbod en vraag: houden we werk voor iedereen in een tijd van economische groei?

De economie van de provincie Zuid-Holland is divers. En hoewel er op voldoende hoog abstractieniveau altijd overeenkomsten tussen sub regio's te benoemen zijn, is economische ontwikkeling in de verschillende delen van onze provincie een wezenlijk ander vraagstuk. Dat maakt ook succesvol arbeidsmarktbeleid regionaal een ander vraagstuk. Daarbij wordt het gat tussen aanbod en vraag naar bepaalde arbeidsgroepen steeds nijpender (zeker technisch personeel). Bijna een kwart van de bedrijven in de provincie (CBS) geeft inmiddels aan nadeel te ondervinden van personeelstekorten. Ook kent elke gemeente een populatie inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt. Hoe gaat Zuid-Holland hier succesvol mee om? We zijn allemaal druk bezig met het aan elkaar verbinden van onderwijs, economie en arbeidsmarktbeleid. Des te meer nu de economie de afgelopen jaren weer duidelijk aantrekt. We besteden allemaal veel energie aan specifieke doelgroepen, zoals mensen met een beperking begeleiden naar werk. We werken aan een revival van bedrijfsscholen, maken triple helix samenwerkingsverbanden en scholen passen hun curriculum aan. Maar hoe maak je die verbindingen succesvol? Zijn de tekorten en de grote veranderopgave in het huidige aanbod wel op te lossen met een ander onderwijsbeleid? Kortom: Een module over tekorten, kansen en uitdagingen binnen de arbeidsmarkt en samenleving.

We laten ons inspireren door:

Prof. Dr. O. Raspe – Senior researcher / economist at PBL & Chair of the board at Regional Science Association NL

De module vindt plaats in de Duurzaamheidsfabriek te Dordrecht (Onder voorbehoud)

2.3 CONFRONTATIE 1: aan de hand van voorgaande onderwerpen en de dynamiek tussen stad en ommeland

In heel Nederland speelt dezelfde dynamiek: steden groeien en het ommeland 'loopt leeg'. De mate waarin verschilt, net als de startsituatie. Máár de beweging is overal waarneembaar. Dat roept vragen op. Hoe voorkomen we te grote leegloop met name door het vertrek van hoogopgeleide jongeren? Hoe houden we voorzieningen in stand? In de stad is de opgave het krijgen van spreiding binnen de stad en het voorkomen van overbelasting en verantwoorde groei. Op het platteland is de vraag hoe je voorzieningen laat matchen met veranderende bevolkingssamenstellingen. In veel krimpgebieden is juist de vergrijzing ook bijzonder sterk. Máár de vraag is ook: hoe houden we het ommeland vitaal? Hoe zorgen we voor voldoende goede onderlinge verbindingen? Of moeten we ons niet verzetten maar de ontwikkelingen omarmen en komen tot een nieuwe balans. En welke verdien- en compensatiepatronen zijn verstandig? Moet de stad ook investeren in het ommeland? Hoe ver moet dat gaan? Wat voor houvast bieden theorieën als Daily Urban Systems daarin?

We laten ons inspireren door:

Wil Rutten
– Gemeentesecretaris Amsterdam

De module vindt plaats bij Scheltema te Leiden

2.4 DUURZAAMHEIDSTRANSITIE: van ronkende teksten naar slim samen stappen maken

Dat klimaatverandering ons allemaal raakt, staat anno 2019 eigenlijk alleen in nog Washington D.C. ter discussie. We staan voor een maatschappij-brede veranderopgave. Daarin zullen we een energietransitie moeten doormaken, maar ook anders moeten gaan produceren, anders om moeten gaan met afval, anders moeten gaan eten en wellicht zelfs anders met elkaar moeten omgaan. De duurzaamheidstransitie is dus een technische, maar zeker ook maatschappelijke opgave. Mede door die breedte blijven deze uitdagingen vaak abstract, is beïnvloedingsruimte voor bijv. gemeenten 'fuzzy' en is er klimaatscepsis (en dus onenigheid op inhoud én waarden), ook in Nederland. Boven alles is het een vraagstuk waarvan velen denken: als alle andere mensen nu veranderen, hoef ik het zelf niet te doen. En zo komen we er natuurlijk niet. De problemen lijken ver van ons huis te spelen, maar komen steeds dichterbij; te denken aan zoetwatertekorten, droogte, etc. in ons eigen land. Dit vraagt om actie.

In deze module verkennen we het duurzaamheidsvraagstuk met elkaar: hoe groot is de opgave nu écht? Wat betekent de energietransitie voor de straat, gemeente, regio, provincie, Nederland en daarbuiten? Om het concreet te maken: hoe verhouden lokale energiecoöperaties, gemeentelijke windmolenparken, een regionale warmteronde, het provinciale energieakkoord en het landelijke energieakkoord zich bijv. tot elkaar. En welke kansen biedt de biobased economy als alternatief?

We laten ons inspireren door:

Marjan Minnesma – Director Urgenda
Locatie volgt later

2.5 OVER HET SAMEN VOOR ELKAAR KRIJGEN: welke positie geef je de participerende burger?

Een niet te missen trend van de afgelopen jaren: van verzorgingsstaat naar participatie maatschappij. Wat dat precies betekent, lijkt door weinigen echt te zijn doordacht. In elk geval gaat het vaak over het 'van de gewone burger verwachten dat die zich actief opstelt, met initiatieven komt en zich in brede zin nuttig maakt voor de samenleving'. Niet verkeerd, maar wie heeft het over de andere kant: wat is de rol van de gemeente hierbij? Wie laten zij mee-participeren en wie eigenlijk niet? Tot hoever moeten initiatieven los worden gelaten en tot waar moet de gemeente de vinger aan de pols houden? En wat doet participatie met de rol van de Raad en het interne samenspel binnen en tussen de gemeentelijke organen? Er zijn vraagtekens te zetten bij het democratisch gehalte van burgerinitiatieven. Initiatiefnemers zijn vaak helemaal niet gemotiveerd tot het schrijven van beleid of het komen tot democratische consensus. Ze willen een initiatief realiseren. En wat doen we eigenlijk met burgers die niet participeren? Kortom: 'de participerende burger' lijkt de toekomst (en heeft zeker voordelen), maar het landen en inbedden van initiatieven vraagt om keuzes en concrete ideeën. In deze sessie onderzoeken we de grenzen, kansen en gevaren van de participerende burger en de veranderende verhouding tussen overheid en samenleving in brede zin: wie staat waarvoor aan de lat?

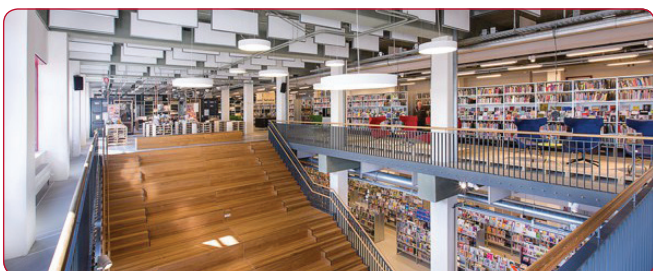
We laten ons inspireren door:

Herman Tjeenk Willink* – Oud voorzitter Eerste Kamer / oud vicepresident van de Raad van State / informateur van het huidige kabinet.

Frederik van Dalzen – Adviseur en schrijver 'Pionieren in Participatieland'.

De module vindt plaats in de Chocoladefabriek te Gouda

* Exclusief voor de 'Frisse nieuwelingen'

2.6 CONFRONTATIE 2: generatiebruggen-bouwen!

De inhoudelijke vier modules hebben ongetwijfeld veel thema's en opgaven losgemaakt. In deze gezamenlijke afsluitende module staat de meer contextuele en achterliggende dynamiek centraal: hoe in context succesvol leiderschap en succesvolle sturing te ontwikkelen. Doel van de gezamenlijke module is ook om, net als in confrontatie 1, 'in elkaars huid te kruipen'. Met een belangrijke rol voor het Bruisend Talent en Frisse Nieuwelingen. In gezamenlijk interactief gesprek verrijken we de in de inhoudelijke modules geformuleerde ideeën en kijken we waar verandering noodzakelijk en urgent is. We zoeken naar energie om in de regio's en Zuid-Holland als geheel een stap verder te komen.

We laten ons inspireren door:

Jaap Smit – Commissaris van de Koning

Prof. Dr. M van der Steen – Co-decaan en adjunct-directeur van de NSOB / Directeur van de Denktank

De module vindt plaats in de Dutch Innovation Factory te Zoetermeer

3

Kosten

De organisatie van de leergang 'kost' vanzelfsprekend geld. We vragen van iedere deelnemer een bijdrage in de kosten. Deelname kost per deelnemer € 975,- exclusief btw voor de gehele leergang, inclusief alle catering en voorzieningen tijdens de 6 modules. Deelname is alleen mogelijk aan de leergang als geheel. Bij afwezigheid kan een collega de vaste deelnemer vervangen.

Vragen? Enthousiast en wil je je graag inschrijven? Neem dan contact op met de organisatie via info@leergangzuidholland.nl

4 Organisatie

De leergang Zuid-Holland is een product dat onder verantwoordelijkheid staat van een Programmaraad die waakt voor kwaliteit, inhoud en aansluiting.

De programmaraad bestaat uit:

Liesbeth Spies
Burgemeester
Alphen aan de Rijn

Jeannette Baljieu
Gedeputeerde provincie
Zuid-Holland

Ghislaine Aarts
Directielid Arriva
Nederland

Jaap Paans
Burgemeester
Alblasserdam

Lidia Spindler
Gemeentesecretaris
Westland

Arno van Kempen
Wethouder Teylingen

Ronald Wiebes
Directielid Heerema
Fabrication Group

Caroline van de Wiel
Directeur
Hoogheemraadschap
Rijnland

Vincent van der Meulen
Partner Kraaijvanger
Architects

Jon Hermans-Vloedveld
Wvd. Burgemeester
Noordwijk